

Hiekanotossa hävitetyin MYNÄMÄEN JUVAN PYHEENSILLAN kivikautisen asuinpaikan tarkastuskertomus 24.06.1975.

Kertomukseen kuuluu (valokuvaaliite, jonka filmit on lueteltu seuraavasti, (ilustratiivinen) sekä karttaliite. (M. Perkon v. 1975 kartan 1:500 mukaan)

Peruskartta 1044 06, x = 6736 80, y = 551 05.

Muinaisjäännöksen on omistanut Inga Knuutila ja vuodesta 1973 alkaen urakoitsija Kalevi Aro. Alue kuuluu Maijaniityn tilaan, RN:o 14⁶¹.

Paikalla aikaisemmin suoritettut tutkimukset:

J. Voionmaa - C.F. Meinander kaivaus 1938; C.F. Meinander, kaivaukset 1959, 1961.

J. Mäntylä, Mynämäen kiinteiden muinaisjäännösten inventointi 1959, s. 4-5. Carpelan-Nunéz-Perkko, maastotarkastus 1975.

Paikalta on saatu seuraavat löydöt: KM 10607: 1-21; 25-26; KM 10623: 1-34; KM 10839: 1-150; KM 10846: 1-73; KM 10903: 1-489; KM 10913: 1-24; KM 11087: 1-3; KM 11104: 1-2; KM 11121: 1-12; KM 11183: 1-2; KM 11191: 1-7; KM 11240: 1-5; KM 11259: 1-2; KM 11321: 4-9; KM 11364: 1-12; KM 11459: 1-4; KM 11458: 1-12; KM 11908: 1-3; KM 14618: 1-9; KM 14619: 1-3; KM 14775: 1-433; KM 15328: 1-719; KM 17591; KM 18436: 1-4.

Lisensiaatti C. Carpelan, M. Nunéz ja M. Perkko olivat suorittamassa maastotutkimuksia Mynämäen Juvan Pyheensillassa 11.06.1975. Tällöin he totesivat, että Pyheensillan asuinpaikalla, Inga Knuutilalle kuuluneella alueella, oli aloitettu hiekanajo. Entisen sorakuopan reunoja oli laajennettu siten, että osittain oli poistettu maata jopa kahden metrin vahvuudelta, ja siis koko asuinpaikka oli näiltä osin hävitetty. Osittain alueelta oli kuorittu vain pintamaata. C. Carpelan ilmoitti allekirjoittaneelle hävityksestä puhelimitse saman päivän iltana. Seuraavana päivänä allekirjoittanut soitti Mynämäen piirin nimismiehelle ja pyysi häntä keskeyttämään hiekanoton. Nimismiehen oppaana oli maastossa 12.06.1975 hum.kand. Matti Bergström, joka myös totesi paikan päällä muinaisjäännöstä pahasti hävitetyin.

Pyheensillan asuinpaikan rauhoituksesta on lähetetty rauhoitusmääräys alueen entiselle maanomistajalle Severi Knuutilalle. Rauhoitusmääräyksen johdosta on tullut 5.04.1961 päivätty vastaus. Sen oli allekirjoittanut alueen silloisen maanomistajan (Inga Knuutilan) lanko, Toivo Nikula, joka oli alueen vuokraaja. Tämän jälkeen rauhoituksesta on neuvoteltu Toivo Nikulan kanssa suullisesti useaan otteeseen. Viimeksi 31.01.1973. Näissä neuvotte-

luissa on museoviraston taholta ilmoitettu, että alue on rauhoitettu siihen asti, kun paikalla on suoritettu muinaismuistolain edellyttämä kaivaus museoviraston toimesta. Samalla on ilmoitettu, että käytettävissä olevien vähäisten tutkimusvarojen takia tutkimuksia ei pystytä nopeasti suorittamaan.

Allekirjoittanut kävi maastossa 24.06.1974. Maastossa oli mukana maanomistajan lisäksi kaupan vahvistajana toiminut Valto Peltonen sekä Heikki Hakuni Mynämäen Säästöpankista.

Maastotarkastuksen yhteydessä saatoin todeta, että paikalta oli kokonaan hävitetty kivi-kautista asuinpaikka-alue n. 50 x 40 m:n laajuiselta alueelta. Lisäksi asuinpaikka-alueella oli kuorittu maata. Syrjään työnnettyistä maakasoista löytyi kivilaji-iskoksia ja keramiikkaa. Kuten jo kertomuksen alussa olevasta löytöluettelosta saattaa todeta, kyseessä on huomattavan rikas asuinpaikka. Kulttuurikerros ei tosin vaikuta erityisen vahvalta, mutta on ilmeistä, että asuinpaikka on huomattavasti laajempi kuin mitä esim. ensimmäisissä kaivaustutkimuksissa on voitu todeta. Tämän asuinpaikan mukaan myös Pyheensillan keramiikka on saanut nimensä.

Urakoitsija Aro oli ostanut Pyheensillan alueen marraskuussa 1973. Hiekanotto oli aloitettu syystalvella 1974. Entinen maanomistaja ei ollut ilmoittanut kaupantekovaiheessa alueella olevasta muinaisjäännöksestä. Kalevi Aro ja kaupanvahvistaja olivat myös pahoillaan siitä, että muinaisjäännöksen rauhoituksesta ei ole mainintaa maarekisterissä. Myöskään tuomiokunnan arkistossa ei ole selvitystä aluetta koskevasta rasituksesta. Maa oli ostettu Kalevi Aron mukaan "rasituksesta vapaana".

Kun alueella oli suoritettu maakaupan jälkeen maanmittaustoimitus, ei muinaisjäännöstä oltu silloinkaan merkitty maarekisteriin, vaikka muinaismuistolaki sitä edellyttää.

Edellä esitetyn johdosta allekirjoittanut toteaa, että Pyheensillassa on hävitetty huomattava alue muinaismuistolain nojalla rauhoitettua muinaisjäännöstä. Hiekanotto on hävittänyt osan muinaisjäännösalueesta kokonaan, osan vain puolittain.

Maastossa käytyjen neuvottelujen yhteydessä urakoitsija Aro pyysi lupaa saada ajaa hiekkaa paikasta, missä toimenpiteestä ei koidu muinaisjäännökselle vahinkoa. Paikalla, mistä maata on otettu jo kahden metrin vahvuudelta, ei ole enää jäljellä asuinpaikkaan kuuluvia kulttuurikerroksia. Tällä alueella hiekanotosta ei voi koitua enää vahinkoa muinaisjäännökselle. Ilmoitin kuitenkin, että museoviraston kollegio päättää, voidaanko hänelle

antaa tässä tilanteessa hiekanottolupa. Mikäli tämä lupa annetaan urakoitsija Arolle, on rauhoituksesta vapautettu alue eristettävä aidalla rauhoitetusta muinaisjäännöksestä.

Pyheensillan kivikautisen asuinpaikan hävitys osoittaa jälleen, että muinaisjäännösten rauhoitustoimenpiteitä olisi tehostettava. Rauhoitusmääräyksen lähettäminen pelkästään maanomistajalle ei riitä, vaan samanaikaisesti olisi lähetettävä rauhoituksesta ilmoitus maarekisteriin ja tuomiokunnan arkistoon. Muinaismuistolaki ei tätä edellytä, mutta siihen liittyvistä toimenpiteistä voitaneen neuvotella asianomaisten viranomaisten kanssa.

Museoviraston olisi ehkä myös huomautettava Turun- ja Porin läänin maanmittauspiirille, että maanmittaustoimituksen ollessa vireillä toimitusalueella mahdollisesti oleva muinaisjäännös on mitattava karttaan.

Helsingissä 27.06.1975

Anna-Liisa Hirviluoto
Anna-Liisa Hirviluoto

MYNÄMÄKI-PYHEENSILTA 1975

